

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o oskrbi s plini

BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o oskrbi s plini (Uradni list RS, št. 204/21) se v 2. členu za drugim odstavkom doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Ta zakon ureja tudi skladiščenje plina za izvajanje Uredbe (EU) XX/2022 o dopolnitvi Uredbe (EU) 2017/1938 in Uredbe (EC) n°715/2009 glede skladiščenja plina.«.

2. člen

V 3. členu se 12. točka spremeni tako, da se glasi:

»12. »gospodinjski odjemalec« pomeni odjemalca, ki kupuje plin za lastno rabo v gospodinjstvu, kar izključuje rabo za opravljanje trgovskih ali poklicnih dejavnosti in katerega predvidena povprečna letna poraba ne presega 100.000 kWh;«.

Za 31. točko se doda nova 31.a točka, ki se glasi:

»31.a »odjemalec osnovne oskrbe« pomeni gospodinjskega odjemalca, malega poslovnega odjemalca in skupnega gospodinjskega odjemalca;«.

Za 64. točko se doda nova 64.a točka, ki se glasi:

»64.a »skupni gospodinjski odjemalec« pomeni končnega odjemalca plina, ki oskrbuje s toploto več gospodinjstev preko skupne kurilne naprave v njihovi lasti ali solasti;«.

3. člen

V 14. členu se v drugem odstavku 7. točka spremeni tako, da se glasi:

»7. pravici do nadomestne oskrbe iz 18.a člena tega zakona ali nujne oskrbe iz 18. člena tega zakona.«.

4. člen

Za 18. členom se doda nov 18.a člen, ki se glasi:

»18.a člen (nadomestna oskrba s plinom)

(1) Končni odjemalec, priključen na distribucijski sistem ima pravico do nadomestne oskrbe, če mu preneha veljavnost pogodbe o dobavi zaradi ukrepov, ki so posledica insolventnosti ali nelikvidnosti dobavitelja, ali če iz drugega razloga dobavitelj izgubi status člana bilančne sheme.

(2) Operater distribucijskega sistema na podlagi obvestila operaterja prenosnega sistema o prenehanju statusa člana bilančne sheme dobavitelja vse končne odjemalce tega dobavitelja na njegovem distribucijskem sistemu obvesti o prenehanju veljavnosti pogodbe o dobavi in datumu začetka izvajanja nadomestne oskrbe, če do tega dne ne zamenjajo dobavitelja.

(3) Operater distribucijskega sistema končnim odjemalcem iz prvega odstavka tega člena takoj, ko dosedanjemu dobavitelju preneha status člana v bilančni shemi, brez prestopnih rokov zamenja dobavitelja in jih dodeli dobavitelju nadomestne oskrbe. S tem se šteje, da je sklenjena pogodba o nadomestni oskrbi s plinom, ki jo lahko končni odjemalec kadarkoli odpove.

(4) Agencija izvede javni poziv in določi enega dobavitelja nadomestne oskrbe izmed dobaviteljev končnim odjemalcem na distribuciji za obdobje najmanj enega leta. Med pogoji za dobavitelja nadomestne oskrbe, ki jih v pozivu določi agencija, mora biti tudi vsaj 5 % delež na maloprodajnem

trgu na distribuciji plina v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu pred pozivom. Če je javni poziv za dobavitelja nadomestne oskrbe neuspešen, agencija po uradni dolžnosti določi za dobavitelja nadomestne oskrbe dobavitelja plina z največjim deležem na maloprodajnem trgu na distribuciji plina v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu za obdobje enega leta.

(5) Ceno plina za nadomestno oskrbo določi dobavitelj nadomestne oskrbe in jo javno objavi in pošlje agenciji. Cena plina za nadomestno oskrbo je višja od tržne cene za dobavo primerljivemu odjemalcu, ne sme pa presegati nakupne cene plina na izravnalnem trgu, povečane za 25%. Dobavitelj nadomestne oskrbe določi način izračuna cene plina za nadomestno oskrbo za posamezne skupine odjemalcev in ga posreduje agenciji.

(6) Dobavitelj nadomestne oskrbe določi splošne pogoje nadomestne oskrbe, jih posreduje agenciji v soglasje in objavi na svoji spletni strani.

(7) Dobavitelj nadomestne oskrbe lahko odpove dobavo plina končnemu odjemalcu v primeru, če ta ne poravnava stroškov oskrbe s plinom. Operater sistema v tem primeru odklopi končnega odjemalca po predhodnem obvestilu.«.

5. člen

Za 80. členom se doda nov 80.a člen, ki se glasi:

»80.a člen
(osnovna oskrba s plinom)

(1) Odjemalec osnovne oskrbe lahko pri dobavitelju izbere dobavo plina po ceni osnovne oskrbe.

(2) Dobavitelj plina končnim odjemalcem na distribucijskem omrežju objavi ceno plina za osnovno oskrbo. Dobavitelj je odjemalcu osnovne oskrbe dolžan dobavljati plin v skladu z veljavnimi splošnimi pogoji za dobavo plina in objavljeno ceno plina za osnovno oskrbo.

(3) Dobavitelj ceno plina za osnovno oskrbo določi glede na značilnost odjema odjemalcev osnovne oskrbe, vendar cena plina za osnovno oskrbo ne sme presegati cene plina na izravnalnem trgu.«.

6. člen

Za 86. členom se doda nov 86.a člen, ki se glasi:

»86.a člen
(skladiščenje plina)

(1) Nosilec bilančne skupine, ki dobavi plin v Republiko Slovenijo, mora zagotoviti skladiščenje plina v drugih državah članicah EU na dan 1. november v obsegu, ki je enak vsaj 15% povprečne dobave plina te bilančne skupine končnim odjemalcem v Republiki Sloveniji v zadnjih petih letih.

(2) V okviru obveze skladiščenja plina iz prejšnjega odstavka mora nosilec bilančne skupine zagotoviti skladiščenje v Avstriji in Nemčiji v enakem obsegu, kot je povprečno skladiščil plin v Avstriji in Nemčiji v zadnjih petih letih, vendar skupno ne več, kot je obveza iz prejšnjega odstavka.

(3) Nosilec bilančne skupine zagotavlja skladiščenje v drugih državah članicah EU z neposrednim dogovorom o skladiščenju z operaterjem skladišča ali s posrednim dogovorom o skladiščenju plina z drugim udeležencem trga.

(4) Nosilec bilančne skupine agenciji vsak 10. dan v mesecu od aprila do decembra tekočega leta poroča o sklenjenih dogovorih za skladiščenje plina, lokaciji skladiščenja in obsegu skladiščenega plina na prvi dan v mesecu. Na zahtevo agencije nosilec bilančne skupine dokazuje izpolnitev zahtev

iz prvega in drugega odstavka tega člena s takojšnjim posredovanjem pogodbe o skladiščenju plina agenciji.«.

7. člen

V 96. členu se v prvem odstavku v 8. točki za besedo »navodili« doda novo besedilo, ki se glasi: »ali ne plača oskrbe dobavitelju nadomestne oskrbe«.

8. člen

V 117. členu se v prvem odstavku v napovednem stavku za besedilom »gospodinjskih odjemalcev« doda besedilo »in skupnih gospodinjskih odjemalcev«.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

9. člen

(1) Agencija začne s postopkom javnega poziva iz četrtega odstavka novega 18.a člena tega zakona najkasneje v petnajstih dneh po uveljavitvi tega zakona.

(2) Dobavitelji plina morajo skladno z drugim odstavkom novega 80.a člena tega zakona objaviti cenik za osnovno oskrbo s plinom najkasneje v osmih dneh po uveljavitvi tega zakona.

(3) Nosilci bilančnih skupin morajo izpolniti zaveze skladiščenja in poročanja iz novega 86.a člena tega zakona v obdobju od leta 2022 do leta 2027.

10. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

OBRAZLOŽITEV

Zaradi spremenjenih pogojev poslovanja plinskega gospodarstva in predvsem zaradi povečanih tveganj v dobavni verigi zemeljskega plina, kakor tudi zaradi skorajšnjega sprejetja nove evropske plinske uredbe o skladiščenju plina, je nujno spremeniti in dopolniti Zakon o oskrbi s plini.

Pojmi

V zvezi s pojmom »gospodinjski odjemalec« je prihajalo do poskusov različnih interpretacij. Zato je dobro, da se na tem segmentu določi bolj natančna definicija. Predlog zakona najprej dopolnjuje pojme z dopolnitvijo »gospodinjskega odjemalca«, kjer za odjemalca, ki uporablja plin v gospodinjstvu na svojem odjemnem mestu bolj jasno določa omejitve predvidene letne porabe plina na 100.000 kWh, podobno kot je to urejeno za malega poslovnega odjemalca.

Oba sta ravno zaradi obsega letne porabe plina tudi podobno obravnavana tako pri izbiri in menjavi dobavitelja, kot tudi pri posebnih pravicah za varstvo odjemalcev plina.

Predlog zakona nadalje določa »odjemalca osnovne oskrbe«, kjer poleg gospodinjskega odjemalca in malega poslovnega odjemalca dodaja skupne kotlovnice, ki oskrbujejo gospodinjstva in so le ta v vlogi lastnika ali solastnika. Le tega imenuje »skupni gospodinjski odjemalec«. Pri tem predlog diktacije ne izključuje tudi ostalih lastnikov etažnih lastnin ali objektov, ki se ogrevajo iz istega vira. S tem so iz pravice osnovne oskrbe izvzeti komercialni sistemi, kot so sistemi daljinskega ogrevanja, kjer je nabava plina kot energenta ena izmed ključnih poslovnih funkcij.

Skladno z bolj jasno določitvijo skupnega gospodinjskega odjemalca je dopolnjen tudi 117. člen zakona, ki določa zaščitene odjemalce, kamor se le ti tudi uvrščajo.

Nadomestna oskrba s plinom

Zakon o oskrbi s plini (za razliko od zakona o oskrbi z elektriko) ne predvideva »zasilne oskrbe« s plinom, saj do sedaj ni bilo potrebe za urejanje le-te. Evropska direktiva jo sicer omenja, ne pa zapoveduje njenega urejanja. Pri električni energiji je zasilna oskrba sestavljena iz oskrbe odjemalcem, čigar dobavitelj je izgubil članstvo v bilančni shemi in primera, ko lahko odjemalec zahteva dobavo po ceniku zasilne oskrbe. V obeh primerih tak servis izvaja SODO.

Z zaostrenimi pogoji poslovanja tudi za dobavitelje plina pa se lahko zgodi, da bi kateri od dobaviteljev prenehal poslovati oziroma bi bil v kratkem času izključen iz bilančne sheme. Za tak primer je smiselno, da se tudi pri oskrbi s plinom uvede začasen servis oskrbe odjemalca, dokler ne pridobi novega dobavitelja, t.i. »nadomestno oskrbo«. Ker na področju oskrbe s plinom nimamo podobne entitete kot pri oskrbi z elektriko, je potrebno (enega) dobavitelja nadomestne oskrbe določiti s pozivom Agencije za energijo, oziroma po uradni dolžnosti, če bi bil tak poziv neuspešen.

Nadomestna oskrba je tako namenjena avtomatskemu prehodu odjemalca na distribucijskem sistemu od obstoječega dobavitelja, ki ne sme več opravljati naloge dobavitelja, na dobavitelja nadomestne oskrbe. Zaradi avtomatskega prehoda je potrebno določiti prilagojene splošne dobavne pogoje za nadomestno oskrbo in veljavnost take pogodbe o dobavi, ki pa jo lahko odjemalec seveda kadarkoli prekine.

Cena nadomestne oskrbe s plinom bo največ enaka ceni izravnalnega plina (za negativna odstopanja) na slovenski izravnalni platformi, z dodatkom (za stroške) največ 25%. Ker so odjemalci različni glede na način merjenja porabe plina (dnevno merjeni in ne dnevno merjeni) je tudi možnost obračuna plina različna in posledično različno računanje cene plina za nadomestno oskrbo: dnevna cena ali povprečje dnevne cene za določeno obdobje.

Osnovna oskrba s plinom

Nadomestna oskrba na plinu bo pokrivala le situacije, ko odjemalec nenadoma ostane brez dobavitelja, oziroma ne utegne zamenjati dobavitelja do izpisa le tega iz bilančne sheme. Nadomestna oskrba ne bo namenjena prostovoljni izbiri odjemalca, ki sicer nima ali ne more pridobiti dobavitelja za novo obdobje.

Za namen take oskrbe bo uvedena »osnovna oskrba« pri vseh dobaviteljih, ki bodo obvezno zagotavljali vsaj neko minimalno ponudbo za odjemno mesto z letno porabo plina do 100.000 kWh in za odjemna mesta, preko katerih se posredno s toploto oskrbujejo gospodinjstva iz skupne kotlovnice v njegovi lasti ali solastnini.

Odgovornost ponudnikov plina je, da zagotavljajo plin (in s tem tudi ponudbo) tem odjemalcem. Skladno s še vedno tržnimi pogoji je določitev cene za osnovno oskrbo prosta, razen zgornje meje, ki bi se določila pri ceni za izravnalni plin na slovenski izravnalni platformi.

Skladiščenje plina

Čeprav skladišča zemeljskega plina v EU predstavljajo le okoli 25% letne porabe plina in samostojno ne morejo zagotavljati oskrbe s plinom za EU, pa so pomemben dejavnik pri uravnavanju porabe plina v zimskem času, zato je še posebej kritično, če so v teh negotovih časih za oskrbo s plinom, pred zimskim obdobjem napolnjena premalo.

Da bi spodbudila primerno polnost skladišč na začetku zime, je EK predlagala uredbo o skladiščenju plina, ki je tik pred dokončnim sprejetjem. Uredba nalaga naloge DČ (in zato ni neposredno izvršljiva) glede polnosti skladišč na dan 1. november. Z zadostno zapolnitvijo skladišč na ta dan, bo plin iz skladišč uporabljen na skupnem trgu preko zime.

Skladiščenje plina skladno z določbami uredbe v osnovi ni namenjeno strateški zalogi plina za DČ, ampak zapolnitvi EU skladišč v jeseni, saj bi to v skrajnem primeru lahko privedlo do zmanjšanja fleksibilnosti ponudbe na plinskih vozliščih pozimi in dodatno višalo ceno plina.

Tistim DČ, ki nimajo skladišč na svojem ozemlju uredba nalaga skladiščenje v drugih DČ, in sicer do višine 15% povprečne letne rabe plina. Uredba določa presečni dan 1. november, ko morajo DČ poročati o polnosti skladišč. Uredba določa obvezo za skladiščenje le na dan 1. november, čas in način polnjenja ali praznjenja skladišča pa ni določen oziroma pomemben, ker je osnovni cilj primerna zapolnitev skladišč na določen dan.

Dodatno zahtevo za dobavitelje predstavlja obvezna enaka zapolnitev skladišč (v državah s preveč skladiščnimi zmogljivostmi) glede na povprečno skladiščenje teh dobaviteljev v zadnjih petih letih.

Dobavitelj se lahko odloči za samostojno skladiščenje ali posredno skladiščenje preko servisne pogodbe z drugim udeležencem trga, pač odvisno od njegovega pristopa k skladiščenju plina na sploh. Dobavitelj bo kot do sedaj izvajal svojo politiko skladiščenja plina z dodatkom obveznega skladiščenja določene količine plina na dan 1. november. Skladiščenje plina bo tako dokazoval z neposredno pogodbo z operaterjem skladišča ali servisno pogodbo z drugim tržnim udeležencem o skladiščenju zadostne količine plina, skladno z uredbo: na dan 1. november.

Uredba sicer predvideva tudi možnost nadomestil DČ dobaviteljem v primeru, ko odhodki zaradi skladiščenja ne dosegajo prihodkov iz tega naslova, vendar ocenjujemo, da je za namen izpolnitve določb uredbe tveganje za dobavitelja zelo nizko za tako situacijo. Dodatno so vsi dobavitelji sorazmerno enakomerno obremenjeni z novo nalogo.